

Álláshalmozás - Munkanélküliség *)

A mai élet minden megnyilvánulásában egy végtelékig feszített vad rohanás, melynek célját homályosan sem érezzük, okát pedig múlttal való elégedettségünkben sejtethetjük. Motorizált kor ez, melyben még a történelem szekere is sok száz lóerővel röpített magát előre. A társadalom is gyorsuló sebességgel közeledik új fejlődési síkok felé. S talán hinni is tudnánk valami jobb és nemesebb életformákkal bíró jövő elövetelésében, ha nem ütközne a ma ifjúsága lépten nyomon a l'art pour l'art pénzvágy erkölcsstelen nihilizmusába. Ez az erkölcsstelen pénzvágy szülte a tőke öncélúságát, a kapitalizmus minden életbimbót leperzselő kénköves lehelletét, az álláshalmozást s a világválságot. Ez a pénzvágy osztotta fel a ma társadalmát egyik oldalon nagytőkésekre mammutfizetésekre, álláshalmozókra, másik oldalon éhbérért tengődőkre és állástalanokra.

Helyszűke miatt nem térhetünk ki az így felosztott társadalom minden rétegére, csupán az álláshalmozók, keletős állásúak és állástalanokkal fogunk foglalkozni.

Az előbb említett l'art pour l'art pénzvágy társadalmunk egy rétegét arra vette, hogy több állást iöltsön be és ezzel több jövedelmet biztosítson magának. Mindaddig, amíg az így egyesített jövedelmek nem lépik át azt a határt, amely a pusztá megélhetésen kívül legfeljebb a kultúra minimális anyagi feltételét jelenti, nem emelhető eilene kifogás. A jövedelmek halmozása akkor éri el az erkölcsstelenség vörös fonalát, ha valaki a mai nehéz viszonyok között embertársait megrövidítve, munkaképességén és munkája értékén felül fogadja azokat el. Mert az ilyen esetekben a munka jogán és értékén túl már az önzés dominál. A munka jogán és értelmén túl, hiszen mindenkinek joga van a „munkára”. Az állástalan, uccán kódorgó fiataloknak éppen úgy, mint másoknak. A ma ifjúsága kénytelen munkareizében szülei nyakán élösködni s túrni, hogy legszebb éveik munkanélküliségben teljenek el, jóllehet az egyetemek és más iskolák végbizonyítványai vannak a kezében. Sanyarú helyzet ez, pedig 24 - 30 éves korban meg is kellene nőszülni, de ilyen körülmények között gondolni sem lehet a családalapításra. Nem csoda hát, ha a helyzeti vígaszlatlhatatlansága elkesere-

*) Ezen cikket egy külföldi tudományos szemle cikksorozata alapján dolgoztam át a mi viszonyainkra. Mivel sok helyen megtartottam a cikk írók szavait, nem tekinthető az én munkámnak. A cikk végén található tervezetet Mihálics Vid egyik cikkéből idéztem.

déssel tölti meg az ifjak lelkét és vadul ostromolni kezdik azt az akadályt, mely leginkább hibás abban, hogy ők állástalanul létezzenek. Az ifjúság szervezetlen harca sajnos nem képes a mai társadalom eme nagy behemójtját megszüntetni. Felülről, az államhatalomtól sem kaptak eddig kellő támogatást és így gyökeres intézkedés nélkül marad minden a régiben.

Szorosan kapcsolódik az álláshalmozás tüneteinek a kettős állások, a férj és feleség kettős állásának problémája. Lehetetlen, ugyanis, hogy míg az ifjúság ezrei kenyér nélkül szaladgálnak, legyenek családok, ahol a házastársaknak két kenyere is legyen.

Az ifjúság részéről a férj feleség kettős állása ellen erkölcsi és szociális érveket hoznak fel.

Erkölc és természetjogi szempontból a férfi kötelessége és hivatása, hogy a családjá számára kenyeret keressen. A nő hivatása a gyermekek életrehozása, táplálása és nevelése. A férfi eltartja, a nő gondozza a családot. Ha azonban a nő a férfi kenyérkereső társául kényszerül lenni, kétségtelen, hogy nem képes sem elsődleges anyai, sem másodlagos kenyérkeresői hivatását tökéletesen jól betölteni. Így fordul azután elő, hogy éppen az ilyen kettős állású családokban leginkább terjedt el az *egyke*, sőt a *senkike*. Nyilvánvaló, hogy ez a társadalomnak semmiképpen sem érdeke s azért is támogatja családi járulékokkal a nős és gyermeces tisztviselőit, hogy ezáltal lehetővé tegye, hogy a férjes nő zavartalanul töltse be anyai hivatását. De a nevelés szempontjából is hallatlan kárt szenved a gyermek, mert nélkülözi a legfontosabbat, az anyai gondozást és nevelést. E sorok írója mint pedagógus, szomorú tapasztalatokat gyűjtött e téren.

De az ilyen és ehhez hasonló erkölcsi okokon kívül szociális szempontból is jogosan követeli az ifjúság, hogy a férjes nő adja át az állást, hiszen ennek segítségével a legtöbb fiatal férfi szívesen alapítana családot. Ugyancsak ezen az alapon támasznélküli, kenyértelen nők, legyenek akár lányok, akár özvegyek, szintén jogosan formálnak igényt a férjes nő állására, mert nem egyszer nekik is egész családot kell eltartani.

Igazság'alan volna, ha az itt felsorolt érvek ellenérveit elhallgatnók. Ezek az ellenérvek vannak hivatva bebizonyítani, hogy a kettős állások kettős problémát jelentenek.

A kettős állások elleni harc túlnyomórésztben kisexisztenciákat érint — mondják az érdekeltek — feltétlenül téves tehát ezek ellen hadakozni, mert e harc mögött nyugodtan fogják az álláshalmozók élvezni többszörös jövedelmüket, jóllehet éppen ezek ellen kellene összefogni a dolgozó és dolgozni akarók táborának. De etikai és elvi okok is szólnak a mellett, hogy kettős állások ellen csak óvatosan hadakozzunk.

Társadalomellenes volna tehát valakit felelőségre vonni azért, mert józan megfontolásból szerencsésebben házasodott a másik embertársánál. Józan megfontolásból, mert másnak nem nevezhető az, ha két egyenkint 1000—1500 dináros pária összeházasodik. Az így

keletkezett 2000—3000 dináros kis existenciák szétépése egyben a nyomorgók frontjának kiterjesztése volna. Hibás elgondolás ha nem alulról emelünk a felszínre, hanem a már felszínen úszokat rántjuk a mélybe.

Erkölcseleg viszont azt hozzák fel a kettős állások radikális leépítése ellen, hogy egy ilyen lépés pánikszerű válásokat idézne elő.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy egy ilyen intézkedés csak a tisztviselőpárokat suitaná s szigorát nem éreznék meg azok, akiknek élettársa nem tisztviselő, hanem földbirtoka, jólmenő üzlete, orvosi rendelője, vagy más hasonló kereseti forrása van.

De majdnem minden kereskedő feleség is segít férjének és ezzel megtakarítanak egy alkalmazottat. Mért lenne tehát csak a tisztviselő feleség vétkes, ha keresetével segít férje terhein.

Az eddig felsoroltakból látható, hogy pro és contra rengeteg érvet lehet felhozni és meddő vitákat vezetni. Az ifjúság azonban nem vitákra, hanem állásra vár. Az ifjúság elhelyezéséről gondoskodni kell, ez az élet kérlelhetetlen imperativussza, mely alól kitérni nem lehet. Megoldást kell keresni minden halogatás nélkül.

Azt már a fentiekben leszegesztük, hogy „az állástalanok munkához juttatása céljából mások létminimumához nyúlni mindaddig nem szabad, amíg a társadalomban található egyesek birtokában olyan javak, amelyek a létminimumra való igény kielégítését meghaladják”. (Mihelics Vid).

Mihelics Vidnek ez a meghatározása nagyon találó. Kifejezetten nem irányul senki ellen sem. Csorbitási szándékkal csak azokhoz közeledik, akik a létminimumon túl olyan kereseteket és jövedelmeket halmoztak fel, amelyek a l' art pour l' art pénzvágyaikat elégitik ki és amelyek tisztán fényűzést és élvezeteket szolgálnak.

Az ifjúság állásra vár. Az államhatalmak érdeke, sőt kötelessége, hogy az ifjúságot elhelyezze. Véleményünk szerint az elhelyezés lehetősége az álláshalmozás megszüntetésén és a kettős állások megoldásán túl van. Neveztesen ki egy teljhatalmú kormánybiztos, aki erős kézzel nyúl bele a munkába és megoldja ezen megoldható kérdéseket a következők figyelembevételével:

1. „Közszolgálati alkalmazott ugyanazon időben két, vagy több existenciát jelentő fizetést közpénztárból nem élvezhet”.

2. „Közszolgálati alkalmazottak az I.—V. fizetési osztályig bezáróan magángazdálkodás körében sem tölthetnek be semmiféle fizetéses, vagy tiszteletdíjas állást”.

3. „Az I.—VI. fizetési osztályba tartozó közszolgálati alkalmazottak felesége közpénztárból javadalmazott állást még ideiglenes és átmeneti minőségben sem tölthet be”.

4. „A magángazdálkodás körében azok a alkalmazottak, akiknek havi fizetése meghaladja a 10.000 dinárt, semmiféle állandó jellegű és munkaidőhöz kötött mellékfoglalkozást nem űzhetnek”. (Fizetés, bármilyen címen folyósított összeg.)

„Havi 6000 dinárnál nagyobb jövedelmű magánalkalmazottnak felesége közpénztárból fizetett állást nem tölthet be”.

5. „A kormány válságos időkben elrendelheti, hogy a közületi és a magángazdálkodás körében a tilalmi határoknál kisebb javadalmú és kezdő állásokra is csak állástalanok alkalmazhatók“.

Ehhez kell, hogy járuljon a nyugdíjazási korhatárok szigorú betartása és a kezdő állások javadalmazásának emelése, hogy minél előbb lehetővé tétessen a korábbi családalapítás.

Ezen pontoknak kiegészítése, törvénybe iktatása és szigorú betartása elintézné az álláshalmozás és a kettős állások kérdését, enyhítené az ifjúság mai kilátástalan helyzetét, új felfogást vinne a társadalomba és leküzdené a l' art pour l' art pénzvágy mindent legigázó uralmát, hogy bihessük a jobb és nemesebb éle formákat bíró jövő eljövételét.

Bogárdi József

A falu és az ifjúság

A hétköznapi élet nagyságai, ünnepélyek szónokai folytonosan hangoztatják a kiegyenlítés szükségességét. Hangsúlyozzák azt, hogy a vajdasági magyarságnak még soha sem volt nagyobb szüksége a szellemi, gazdasági összefogásra mint manapság. De a módokat, utakat az egységesedésnek még olyan keskeny ösvényeit sem jelölik meg.

A vajdasági magyar középosztály és a parasztság között semmi szervezett érintkezés nincsen. Nincs gazdagodás a két legjelentékenyebb társadalmi osztály értékes erejéből, s állandó idegen hatás, idegenből jövő beolvadás közben folytonosan híguló oldata a magja a vajdasági magyarságnak.

Ez a kis írás néhány gyakorlati útbaigazítást próbál adni azoknak, akik velünk együtt teljes lelkükkel átérzik azt hogy a falu számunkra nem csak falu, de cél, életünk tartalmának kiteljesülése — hogy bepillantassunk a falu lelkébe, gondolkozásába, életébe.

E lap hasábjain ezelőtt egy hónappal jelent meg egy munkám: „Induljanak el a vajdasági regós ifjak“. Ez alkalommal közelebb lépünk a célhoz:

Elindulnak a vajdasági regós ifjak!

Elindulnak... jobban mondva elindulnának, ha tudnák éreznék, hogy hol is kell kezdeniök a munkát. Egyelőre csak a legfontosabb kérdésekről akarunk beszélni, arról ami a legfontosabb.

A regós, falujáró diák, ceruzával, jegyzőkönyvvel, vázlatfüzettel, esetleg fényképezőgéppel felszerelve eléri a falut. (Nem hagy-